

BƯỚC ĐẦU ÁP DỤNG KỸ THUẬT SIÊU ÂM XÁC ĐỊNH TÌNH TRẠNG MANG THAI, VIÊM TỬ CUNG VÀ U NANG BUỒNG TRỨNG TRÊN CHÓ CÁI

INITIAL APPLICATON OF ULTRASOUND TO DIAGNOSE PREGNANT STITUATION, CYSTIC OVARIAN AND POLYMETRA IN THE BITCH

Đỗ Hiếu Liêm

Khoa CNTY, ĐHNL Tp. HCM

ĐT: 9900808, Fax: 8960713, E mail: dohieuliem@hcm.vnn.vn

SUMMARY

Conducting to results of diagnostic ultrasound 99 pregnant bitches, there are 20 died foetuses, 5 pseudofoetuses and 74 alive foetuses.

To diagnose reproductive deseases in 31 bitches by ultrasound, we have results of 30 cases polymetra and 01 case cystic ovarian.

ĐẶT VẤN ĐỀ

Tại các nước tiên tiến, người ta đã áp dụng kỹ thuật siêu âm trong thú y khoa từ 1950 và có rất nhiều công trình nghiên cứu việc ứng dụng siêu âm trong nhiều lĩnh vực như chẩn đoán tình trạng sinh lý sinh sản trên bò (W. E. Beal và ctv, 1992); trong công tác nuôi dưỡng và xác định khả năng cho thịt của bò, ngựa, cừu và heo (P. L. Houghton và L. M. Turlington, 1992); trong việc xác định kích thước và cấu tạo cơ quan sinh dục của thú cái và thú đực trên ngựa, bò, lạc đà...(P. G. Griffin và O. J. Ginther, 1992).

Đối với chó và mèo, có nhiều công trình nghiên cứu những rối loạn trên đường sinh dục của thú như viêm nội mạc tử cung, viêm tử cung có mủ, số lượng và kích thước của thai nhi, phát hiện thai còn sống hay đã chết trước khi sinh qua hình ảnh tim thai, ước định tuổi thai, phát hiện các trường hợp thai giả v.v... (John S. Matton và Thomas G. Nyland, 1995).

Qua những hình ảnh siêu âm, các nhà chuyên môn có thể can thiệp kịp thời bằng thuốc hay bằng phẫu thuật để mang lại sự an toàn cho thú.

Từ đó cho thấy sự ứng dụng kỹ thuật siêu âm trong công tác chẩn đoán tình hình bệnh lý và sinh lý của gia súc mang lại hiệu quả to lớn. Hiện nay, ở nước ta, việc áp dụng kỹ thuật này trong thú y khoa còn nhiều hạn chế và chưa có công trình nghiên cứu trên các đối tượng gia súc được công bố.

NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Nội dung khảo sát

Địa điểm khảo sát

Trạm Chẩn Đoán Xét Nghiệm và Điều Trị Chi Cục Thú Y Thành Phố Hồ Chí Minh, số 151 Lý Thường Kiệt Quận 11 Tp Hồ Chí Minh.

Đối tượng khảo sát

Các chó cái được mang đến phòng khám với các biểu hiện lâm sàng liên quan đến tình trạng sinh sản của thú.

Phương pháp khảo sát

- Lập hồ sơ bệnh lý cho từng cá thể.

- Chẩn đoán lâm sàng: biểu hiện hành vi như dáng điệu, thái độ, đo các chỉ tiêu sinh lý như nhịp tim, nhịp thở, thân nhiệt, các triệu chứng bệnh lý v.v...

- Chẩn đoán siêu âm phát hiện bệnh lý trên đường sinh dục của chó cái.

- Chẩn đoán giải phẫu: những trường hợp cần phải can thiệp bằng phẫu thuật mới đảm bảo sự an toàn cho thú như viêm tử cung có mủ, thai chết v.v

Các chỉ tiêu khảo sát

- Tỷ lệ (%) chó cái có những biểu hiện lâm sàng về bệnh lý sinh sản.

- Tỷ lệ (%) chó cái có những bất thường qua hình ảnh siêu âm (u nang buồng trứng, tử cung có mủ, thai chết, thai giả).

- Xác định hiệu quả của kỹ thuật siêu âm với phương pháp chẩn đoán lâm sàng và phẫu thuật.

KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

Trong 138 chó cái bao gồm 33 chó ta và 105 chó ngoại được mang đến phòng khám chẩn đoán bằng kỹ thuật siêu âm xác định tình trạng mang thai như sau:

Bảng 1. Tỉ lệ các trường hợp mang thai trên chó cái

	Nhóm chó ta		Nhóm chó ngoại		Ý nghĩa thống kê
	n	%	n	%	
Kết quả chẩn đoán lâm sàng					
Có thai	24/33	72,73	75/105	71,43	P > 0,05
Không thai	9/33	27,27	30/105	28,57	
Kết quả chẩn đoán siêu âm					
Thai chết	8/24	33,33	12/75	16,00	P > 0,05
Thai giả	1/24	4,17	4/75	5,33	
Thai sống	15/24	62,50	59/75	78,67	

Chẩn đoán tình trạng mang thai

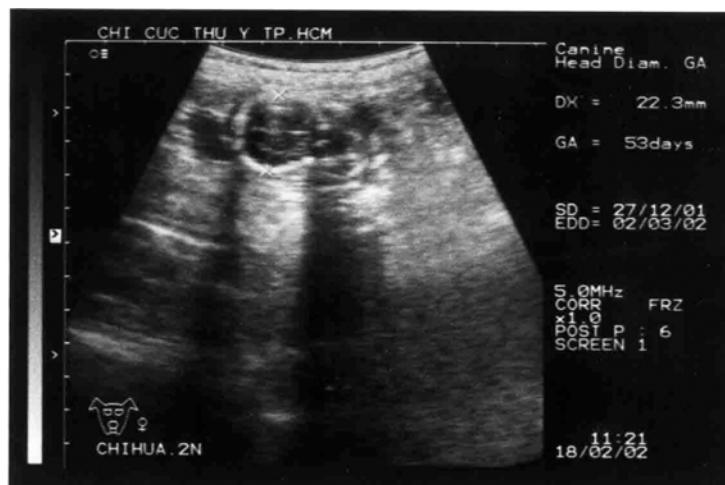
Qua bảng 1, chúng tôi ghi nhận trong 138 chó cái có 24/33 chó ta mang thai và 75/105 chó ngoại mang thai với những biểu hiện lâm sàng như không động dục trở lại sau khi phối giống, phát triển vùng bụng, nhũ tuyến phát triển và thú có những biểu hiện bản năng làm mẹ, nhưng chẩn đoán siêu âm đã phát hiện 99 chó cái mang thai với tình trạng thai nhi như sau: 39/138 chó cái không mang thai, 20/138 thai bị chết, 05/138 mang thai giả và chỉ có 74 thai còn sống và đang phát triển.

Tình trạng thai sống

Ảnh siêu âm chó cái Chi Hua Hua 2 năm tuổi cho thấy:

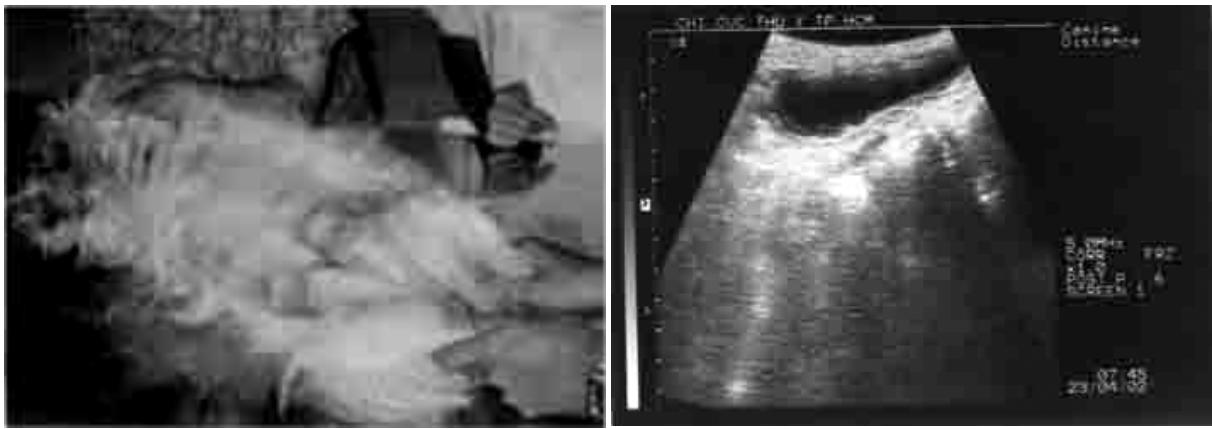
- Có túi thai chứa dịch ối.
- Hệ thống xương thai phát triển (rõ nhất là phần đầu sọ thai với hai bán cầu đại não).
- Có tim thai, tim thai đậm đà và mạnh.
- Bàng quang thai có chứa nước tiểu, chứng tỏ hệ tuần hoàn và tiết niệu hoạt động bình thường

Kết luận: Chó cái có mang thai và thai nhi phát triển bình thường.



Hình 1. Ảnh siêu âm trên chó Chi Hua Hua 2 năm tuổi đang mang thai, thai sống
Tình trạng mang thai giả

Chó cái Nhật 2 năm tuổi đã phối giống được 40 ngày và không động dục trở lại.



Hình 2. Chó Nhật 2 năm tuổi mang thai giả và ảnh chẩn đoán siêu âm

* **Chẩn đoán lâm sàng (hình 2)**

- Vùng bụng phát triển.
- Bầu vú (nhất là 2 đôi vú sau) cương phồng.
- Nặn đầu vú có rỉ sữa.
- Sờ nắn vùng bụng không phát hiện sự cử động của thai nhi.

* **Chẩn đoán siêu âm (hình 2)**

- Tử cung bình thường, nhỏ, không phát triển.
- Thành giảm hồi âm, dày ra đến phần ngoại biên.
- Vách tử cung không thể nhìn thấy, mặc dù khu vực trung tâm cho hồi âm trong sáng và một vài vùng không hồi âm hoặc giảm âm xác định có ít dịch chất hiện diện.

Kết luận: Chó cái mang thai giả.

Tình trạng không mang thai và viêm tử cung

* **Chẩn đoán lâm sàng**

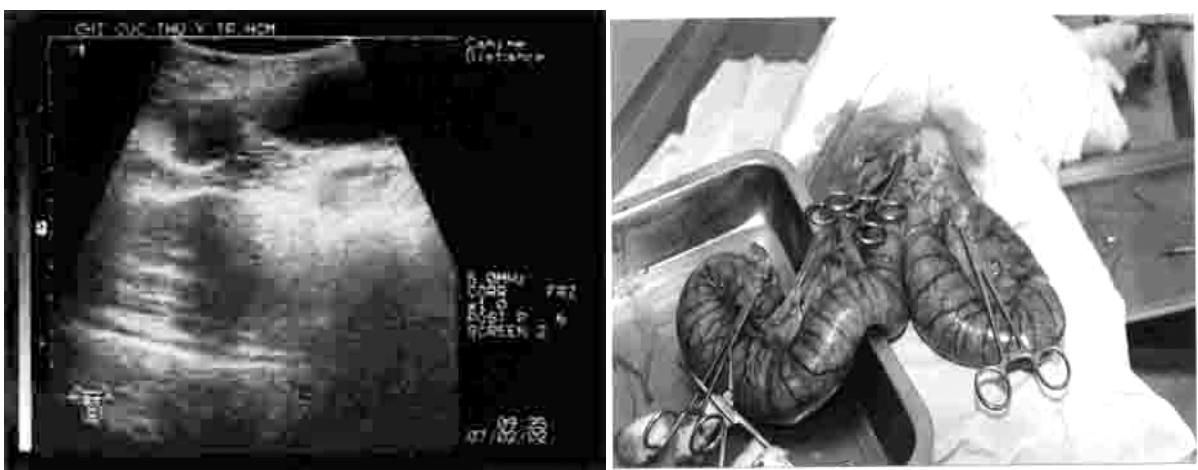
Chó ta 5 năm tuổi được chẩn đoán lâm sàng:

- Chó cái đã triệt sản được 2 năm, có những biểu hiện bất thường như sốt cao.
- Có dịch nhầy, đục chảy ra từ âm hộ.
- Sờ nắn vùng bụng thú đau đớn.

* **Chẩn đoán siêu âm (hình 3)**

- Hồi âm trống xuất hiện ở vùng sừng và thân tử cung, tích dịch trong thân và sừng tử cung.
- Không phát hiện buồng trứng.

Kết luận: Chó đã bị cắt bỏ buồng trứng, thân và sừng tử cung bị viêm nặng. Cần giải phẫu cắt bỏ tử cung (hình 3)



Hình 3. Ảnh siêu âm và hình giải phẫu chó ta 5 tuổi đã bị cắt bỏ buồng trứng, viêm ở phần sừng và thân tử cung

Chẩn đoán tình trạng viêm tử cung

Kết quả chẩn đoán siêu âm trên 31 chó cái bị bệnh lý ở cơ quan sinh dục xác định 30 chó bị viêm tử cung và 1 bị u nang buồng trứng.

Bảng 2. Tỉ lệ các trường hợp bệnh lý sinh sản trên chó cái

Nhóm giống	Chó ta		Chó ngoại		Tổng	
	n	%	n	%	n	%
Viêm Tử cung	16	94,12	14	100	30	96,77
U nang buồng trứng	1	5,88			1	3,23

Tình trạng tử cung bị xoắn và viêm

* Chẩn đoán lâm sàng

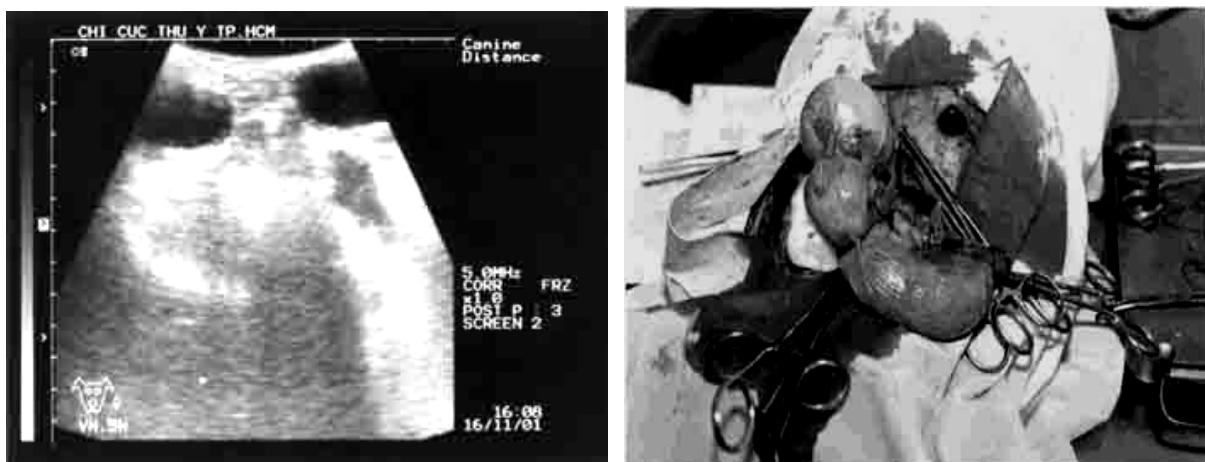
Chó ta 5 năm tuổi không mang thai có những biểu hiện bất thường

- Đau vùng bụng.
- sốt cao.
- Trạng thái đi đứng không vững.
- Thở chủ yếu ở thể ngực.

* Chẩn đoán siêu âm

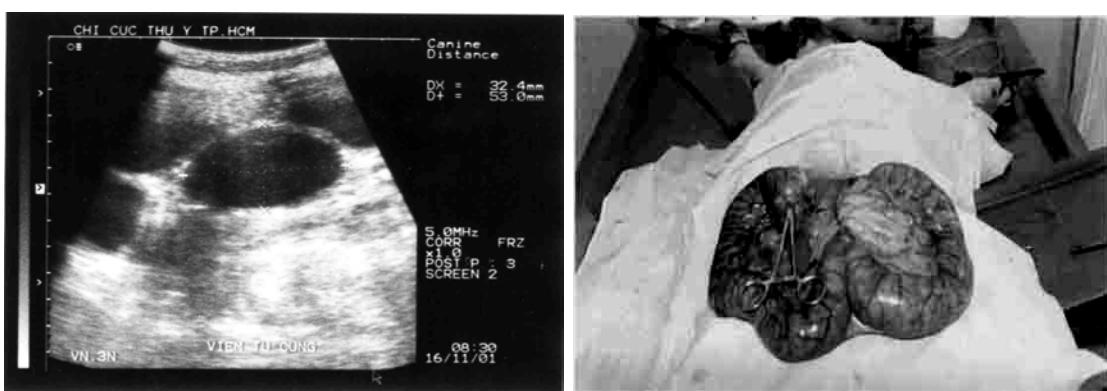
- Vùng hồi âm trống xuất hiện ở phần sừng và thân tử cung
- Tại sừng tử cung xuất hiện vùng hồi âm dày, rộng và phân cắt rõ rệt 2 sừng.

Kết luận Chó ta 5 năm tuổi bị viêm và xoắn ở sừng tử cung, cần giải phẫu. (hình 4)



Hình 4. Ảnh siêu âm và giải phẫu chó ta 5 tuổi bị xoắn và viêm sừng tử cung

Tình trạng viêm tử cung



Hình 5. Ảnh siêu âm và giải phẫu chó ta 3 tuổi bị viêm phần sừng tử cung

* Chẩn đoán lâm sàng

Chó ta 3 năm tuổi có các triệu chứng

- Thú bị sốt cao.
- Có dịch nhầy đục và hôi thối chảy ra từ âm hộ.
- Bụng hơi to, sờ nắn bụng thú có biểu hiện đau đớn.

* Chẩn đoán siêu âm

- Thân tử cung và phần sừng tử cung to ra.
- Hồi âm trống với khoảng cách rộng và phình to.
- Mặt cắt siêu âm ghi nhận các vùng hồi âm lúc thì liên tục, lúc có giới hạn.

Kết luận: Chó ta 2 năm tuổi bị viêm phần sừng tử cung, cần giải phẫu.

KẾT LUẬN

Qua kết quả khảo sát cho thấy kỹ thuật siêu âm đã mang lại hiệu quả rất lớn trong công tác chẩn đoán và điều trị bệnh cho gia súc, đặc biệt trên chó với các trường hợp liên quan đến tình trạng sinh lý và bệnh lý sinh sản của chó cái.

- Phân tích kết quả bằng phương pháp chẩn đoán siêu âm đã xác định chính xác trong 24 chó ta mang thai có 8 thai chết, 01 thai giả và 15 thai sống. Trong 75 chó giống ngoại mang thai có 12 thai chết, 4 thai giả và 59 thai sống.

- Ngoài ra các trường hợp bệnh lý sinh sản trên chó cái như viêm tử cung, xoắn tử cung hoặc u buồng trứng được phát hiện bằng kỹ thuật siêu âm. Kết quả ghi nhận có 30 chó cái bị viêm tử cung và 1 chó cái bị u buồng trứng.

Với những kết quả trên đây cho thấy phương pháp chẩn đoán bệnh bằng kỹ thuật siêu âm đã phát hiện rất chính xác các trường hợp sinh lý sinh sản và bệnh lý trên đường sinh dục của chó cái góp phần không nhỏ trong công tác chẩn đoán, giúp cho nhà chuyên môn có thể can thiệp kịp thời và đạt hiệu quả các trường hợp điều trị như giải phẫu khẩn cấp khi thú bị viêm tử cung có mủ hoặc thai chết v.v...

TÀI LIỆU THAM KHẢO

NGUYỄN THU LIÊN, MINORU AKYAMA, VÕ XUÂN QUANG, 1998. Hướng dẫn thực hành siêu âm bụng tổng quát. Bệnh viện Chợ Rẫy.

NGUYỄN PHƯỚC BẢO QUÂN, NGUYỄN THỊ THANH PHƯƠNG, 1999. Nguyên lý và cơ sở kỹ thuật của siêu âm chẩn đoán. Nhà xuất bản y học. Tr.5, 21.

DAVOL PAMELA A., 2002. Canine Reproduction. Part 1: Reproduction and the Bitch. http://www.labbie.com/reproduction_1.html

NYLAND THOMAS G.; MATTOON JOHNS; WISNER ERIK R., 1995. Veterinary Diagnostic Ultrasound. Sauder W. B. Company. USA. Chapter 1. p.3 – 29.

NYLAND THOMAS G.; MATTOON JOHNS, 1995. Veterinary Diagnostic Ultrasound. Sauder W. B. Company. USA. Chapter 10: Ultra sonography of the genital system. p.141 – 163.